

vrijdag 21 mei 1999, 20 uur
Feest- en Cultuurpaleis

GEZICHT EN MASKERS VAN OOSTENDE

presentatie: Marc Janssens

met dank aan KBC en Stad Oostende

Ostend (1909)

Written and composed by Tom Wood

If you're feeling rather queer,
And life seems very drear.
If you want a place where you can go and mend.
Now, just take my advice, and you'll find a lot that's nice,
In that queen of wating places call'd Ostend.
There are many things to do,
and of girls there are a few.
The "Tables" cause amusement without end.
So, when you want a change,
That to you is rather strange,
Just come across the wather to Ostend.

Come, come, come for a journey to gay Ostend.
You'll find that's the right place for a bright week end.
When ever you're tired of remaining in town,
You're feeling depressed and you're rather run down,
Just pack up your bag and your sorrows you'll drown
By taking the boat to Ostend.

PROGRAMMA

Les Charmes d'Ostende

"I've loved you from the start" (The Ostend Song) (1911) Maxwell Goldman

Souvenir d'Ostende: Redova (ca 1860) Louis-Joseph Sacré

Schottisch d'Ostende (ca 1860) F. Van Poucke

Uit *"Les Favorites d'Ostende"* (1856): Emile Verdeyen

- *La Capricieuse (Polka)*
- *L'Elégante (Schottisch)*

Uit: *"La Gamme d'amour"* (1911): James Ensor

- *Flirt des marionettes*
- *Complainte et berceuse*

Masques et Diablotins Nelly Jones

("Au Baron James Ensor. En témoignage d'admiration. 14 Avril 1934")

"À nous... le Rêve" Aimé Mouqué
(Canzonetta voor zang en piano met viool- en cellobegeleiding)

Ostend: "Come for a journey to gay Ostend" (1909) Tom Wood

Suzanne De Neve, piano

Françoise Vanhecke, sopraan en Katrijn Friant, piano

m.m.v. Hilde Pijnenborg, viool en Claire Goldfarb, cello (leden van Emanon-ensemble)

PAUZE

Het Carnaval te Oostende
(Hulde aan James Ensor)

Muziek van Raymond Chevreuille in een bewerking door Wilfried Westerlinck.

Tekst naar een luisterspel (1959) door Pierre Patrice
toen vertaald door Anton Van de Velde
nu bewerkt door Brigitte Raskin

De woorden van de artiest zijn citaten uit de geschriften van James Ensor die
vertaald werden door Michel Perquy voor James Ensor, *Picturale Pennevruchten*
(Houtekiet, 1990) of geselecteerd werden door Robert L. Delevoy
voor zijn *Ensor* (Mercatorfonds, 1981)

Prelude

Het burgerlijk salon

De tuin der liefde

Carnaval op het strand

Baden te Oostende

Geraamten vechtend om een pekelharing

Recitanten: Anton Cogen en Hugo Prinsen

Het ensemble Emanon: Stijn Boeve, fluit en piccolo - Dimitri Mestdagh, hobo en
Engelse hoorn - Raf De Keninck en Erwin Soons, klarinetten - Yasuaki Kitigawa,
basklarinet - Steven Bossuyt, trompet - Jan Rijpens, trombone - Nico Schoeters,
slagwerk - Hilde Pijnenborg en Hans Van Kerckhoven, violen - Tine Janssens,
altviool - Claire Goldfarb, cello - Ioan Baranga, contrabas - m.m.v. Katrijn Friant,
piano

Dirigent: Silveer Van den Broeck

Les Charmes d'Ostende

De chansons van Goldman en Wood werden in 1911 en in 1909 als schlagers uitgegeven; Goldman is eveneens de auteur van "The Ostend. Ball-Room dance" (1910) en van "The 20th Century Ostend. Dance" (1912).

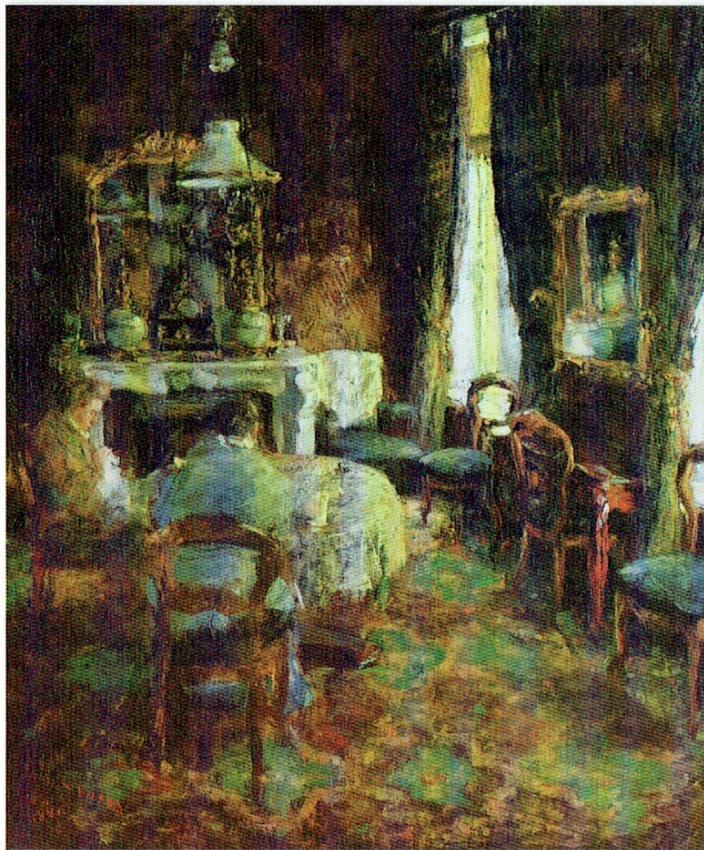
De Bruggeling F. Van Poucke (*1822 - +?) was leerling van Fétis aan het Conservatorium van Brussel en werd later leraar aan het Conservatorium van Ostende; hij was ook heel nauw betrokken bij de ontwikkeling van het orkest van het Kursaal van Oostende. In de British Library vonden we een bundel pianostukjes die rond 1850 werden uitgegeven, met de charmante titeltjes: Les Charmes d'Ostende, Les Régates d'Ostende, Schottisch d'Ostende, Redova des Baigneuses etc..

Louis-Joseph Sacré bleek volgens het titelblad van zijn "Souvenir d'Ostende" Chef d'Orchestre te zijn van Zijne Majesteit Koning der Belgen; dit orkest was het hofbalorkest geweest en Sacré had er de bijnaam van "Le Strauss belge". Hij was in elk geval ook de pianist die het dansorkest van het Casino leidde rond 1850; op het titelblad van zijn "Souvenirs" prijkt een afbeelding van het eerste, houten Kursaal opgetrokken in 1851 en afgebroken in 1877. Het pianostuk is opgedragen aan Dhr. L. Vanden Abeele, die directeur was én van het Casino én van het Kursaal tot 1864. De Leuenaar Emile Verdeyen (*1828) was bedrijvig bij de militaire muziekkapellen, en ook die hadden een stevige binding met Oostende: tijdens de zomer verzorgden ze bijna dagelijks de namiddagconcerten; de avondconcerten waren voor het symfonisch orkest. De pianostukjes "Les Favorites d'Ostende" van Emile Verdeyen werden in 1856 in Gent uitgegeven en zijn eveneens opgedragen "à Monsieur Louis Van den Abeele, Directeur du Kursaal du Casino et du Cercle du Phare à Ostende".

En de pianomuziek van Ensor? Wel Ensor speelde voor zichzelf -en soms ook wel voor enkele trouwe vrienden- piano en harmonium, maar kon zelf geen noot lezen. De stukjes die hij improviseerde (voornamelijk op de zwarte toetsen!) werden door een musicus genoteerd en/of getransponeerd; in het geval van "La Gamme d'Amour", een balletpantomime uit 1911, was het de musicus Aimé Mouqué die de noten neerschreef. Het half uur durende ballet werd door Michel Brusselmans georkestreerd en in 1913 in Oostende uitgevoerd. In het eerste deel van dit dubbelportret Oostende speelt Suzanne De Neve een enkele uittreksels uit "La Gamme d'Amour" als knipoog naar ...het tweede deel!

James Ensor in september 1948
(foto Fernand Naeyaert)

Het burgerlijk salon (1881)

Antwerpen, Museum voor Schone Kunsten

De tuin der liefde (1888)

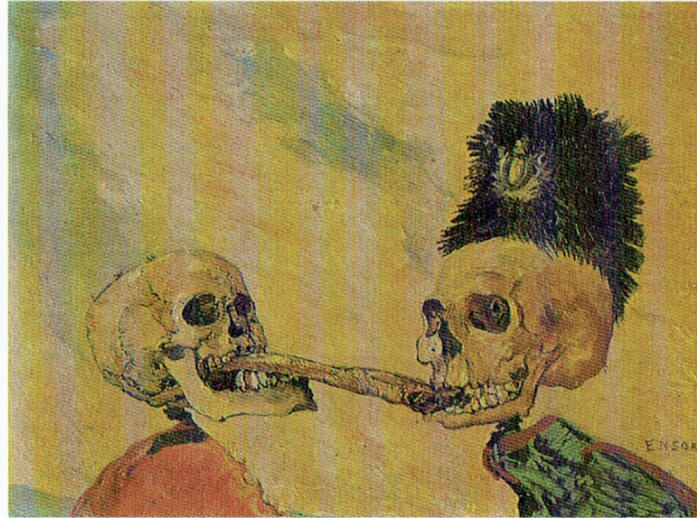
Osaka, Umeda Art Gallery

Baden te Oostende (1890) Antwerpen, privé-verzameling Ronny Van de Velde

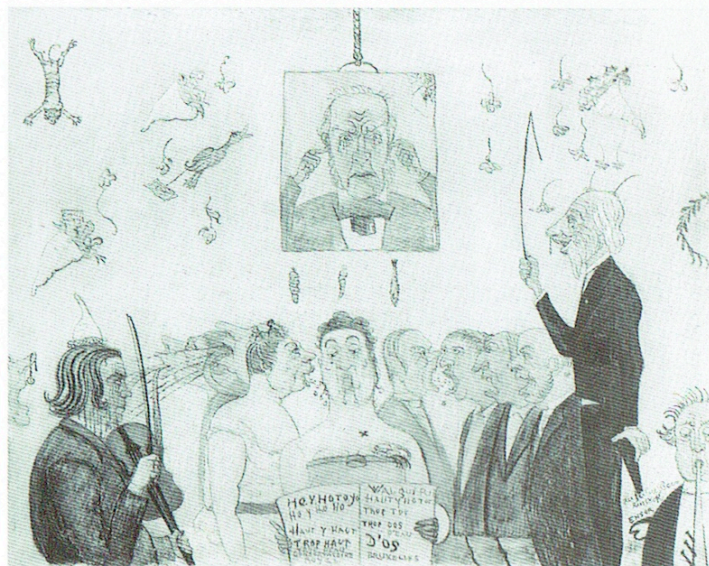

Carnaval op het strand (1887)
Brussel, Museum voor Schone Kunsten

Geraamten vechtend om een pekelharing (1891)

Brussel, Museum voor Schone Kunsten (voorheen privé-verzameling Goldschmidt)

Aan het Conservatorium (1902)

Lutik, privé-verzameling

(Links zit violist Eugène Ysaÿe; rechts zit G. Poncelet, professor klarinet aan het Conservatorium van Brussel van 1872 tot 1900; de zangeressen zijn Mevr. Cornelis Servais, professor zang aan het Conservatorium van Brussel van 1890 tot 1923 en Mej. J. Flament; de mannelijke leden van het koortje zijn de heren L. Soubre en V. A. Beauvais, beiden professor solfège aan het Conservatorium van Brussel. De directeur van het Conservatorium, F. A. Gevaert, dirigeert, terwijl Richard Wagner in het opgehangen schilderij boven het koor, zijn oren dichtstopt.)

De afbeeldingen werden ontleend aan
"James Ensor. Catalogue raisonné des peintures"
door Xavier Tricot, uitgegeven door Pandora in 1992.

Met dank aan de uitgeverij Pandora en aan Xavier Tricot voor de bereidwillige medewerking.
Ook dank aan het Museum voor Schone Kunsten te Oostende.

Het Carnaval te Oostende

In juli 1959 voltooide Raymond Chevreuille zijn orkestsuite "Carnaval à Ostende" naar schilderijen van James Ensor. Raymond Chevreuille (1901-1976) was "musicien-modulateur" (wij spreken nu van "muziekregisseur" of "opnameleider") bij de toenmalige RTB. Er is bij de radio-instituten een lange traditie geweest om voor die job componisten aan te trekken (bv. Louis De Meester, David Van de Woestijne e.a.), die er ook niet voor terugschrokken om in opdracht van het Radio-instituut muziek te componeren voor speciale gelegenheden.

In 1959, tien jaar na het overlijden van Ensor, zetten BRT en RTB een gemeenschappelijke productie op touw: een luisterspel in Franstalige én in Nederlandstalige versie, waarin de oude Ensor schamper neerkijkt op het achternahollend spel van kunstcritici, kunstschaters, Kursaalarchitecten en kuurbaadsters en hun doktoors; kortom, zoals hij het zelf uitdrukt: "O bourgeois cramoisis injectés de bêtise" oftewel: "O paarse bourgeoisie met domheid ingespoten". Pierre Patrice schreef de tekst voor dit luisterspel, dat naar het Nederlands werd vertaald door Anton Van De Velde. Behalve de critici, schatter, architect, baadster en dokter, is er nog een rechter en een dichter van de partij, terwijl Ensor zelf, als "De Artiest" het gekonkeloes gadeslaat en bitter spottend mijmert.... Het geheel is opgebouwd rond 7 tableaux van Ensor: Het salon bourgeois - De tuin der liefde - Carnaval op het strand - Geraamten vechtend om een pekelharing - Intrige - Oostende bad - De intrede van Christus in Brussel.

Elk van die schilderijen kreeg een orkestrale uitbeelding door Raymond Chevreuille en die ganse suite werd voorafgegaan door een prelude. Voor sommige tableaux koos Chevreuille slechts enkele pikante orkestkleuren en kreeg daardoor de werking van een kamerorkest met Stravinskiaanse toets (Prelude - Carnaval op het strand); andere smeerde hij uit in een breed orkestraal sarcastisch fresco (Intocht van Christus te Brussel) en één keer maakt hij ook gebruik van "brasserie-orkest" (strijkkwintet en piano, in "Baden te Oostende"). De orkestsuite werd opgenomen door het toenmalige unitaire symfonie-orkest van BRT-RTB o.l.v. Daniel Sternefeld en de opname diende zowel voor de Nederlandstalige als de Franstalige montage van het luisterspel. Tegelijk zorgde Raymond Chevreuille ook voor een aantal "scènemuzieken" die tijdens de doorlopende teksten werden ingelast: korte koorinterventies met klein instrumentaal ensemble, en theatrale interventies van een klein koperensemble. Al deze stukken werden vooraf opgenomen en tot twee aparte luisterspelen uitgewerkt.

In december laatstleden werd een cd-opname gerealiseerd van de orkestsuite "Carnaval te Oostende" door het Vlaams Radio Orkest o.l.v. Filip Bral. Het is bij de voorbereiding van deze productie dat het idee bij ons opkwam om in het Ensorjaar 1999, veertig jaar na de oorspronkelijke opname, en ter gelegenheid van Radio 3 in de Stad Oostende, het "Carnaval te Oostende" van Raymond Chevreuille opnieuw voor publiek te brengen. Het wordt een herwerkte versie voor twee recitanten en kamerorkest. Voor de tekstuele herwerking zorgde Brigitte Raskin; de muzikale herwerking is van Wilfried Westerlinck. Omwille van de bezetting en de podiummogelijkheden moesten enkele van de grote orkestgedeelten hier sneuvelen (maar daarvoor heeft Radio 3 nu ook de cd!) en de lange radiotekst is gevoelig ingekort. Maar wat aan volume verloren gaat, wordt hier aan vaart gewonnen.

Suzanne De Neve studeerde aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel, waar ze met grote onderscheiding het Hoger Diploma piano behaalde. Daarna studeerde ze voort bij Hans Graf aan de Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Wenen en kreeg later nog les van György Szebök en Vladimir Ashkenazy. Zij gaf talrijke concerten en recitals in binnen- en buitenland en maakte verscheidene opnamen voor de VRT. Ze is lerares piano aan het Lemmensinstituut in Leuven en begeleidster aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Zopas verscheen een CD waarop zij pianomuziek vertokt van James Ensor, een Radio 3 productie!

Françoise Vanhecke is een veelzijdige artiest-zangeres, pianiste en actrice; daarenboven is ze ook nog componiste. Zij studeerde aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Gent bij Lucienne Van Deyck (zang) en bij Claude Coppens (piano). Françoise Vanhecke vervolmaakte zich nadien bij Ernst Haefliger en René Jacobs in Zwitserland, bij Dorothy Dorow in Hongarije en bij Erika Pauwels en Zeger Vandersteene in België. Zij is thuis in het klassieke repertoire van lied, opera en oratorium, maar zij is vooral een veelgevraagde artieste voor creaties van hedendaags werk. Begin van de jaren 80 werkte zij als soliste mee aan producties van 18de eeuwse opera's met La Petite Bande en met de Chapelle Royale. Tegelijk legde zij zich toe op hedendaags werk (Frank Nuyts, John Cage, weck van de hedendaagse muziek, festival in Strassbourg enz.). De internationale erkenning kwam op gang: zij werd uitgenodigd op festivals van nieuwe muziek in Frankrijk, Rusland, Brazilië, Polen en Finland. Eén van haar glansprestaties was "Pierrot Lunaire" van Schoenberg met het Ensemble Intercontemporain de Paris o.l.v. Peter Eötvös in Hongarije en in Frankrijk (1989). Heel wat hedendaagse componisten droegen werk aan haar op. Eén van haar voorliefdes is en blijft Erik Satie en dit doet ze uiteraard met haar vaste begeleidster Katrijn Friant.

Katrijn Friant studeerde piano bij Claude Coppens en Abel Matthijs aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Gent; daarnaast vogde ze meestercurussen liedbegeleiding bij Dalton Baldwin en Gérard Souzay en koördirectie bij Laszlo Heltay. Zij begeleidde liedrecitals van Erika Pauwels, Hilda De Groote en Zeger Vandersteene. Katrijn Friant werkte mee aan belangrijke internationale muziekfestivals, vooral op het gebied van de hedendaagse muziek (Festival Ars Musica in België, Anjer Festival in Rusland, Biënnale van Sao Paulo in Brazilië, Festivals in Nederland, Duitsland en Denemarken). Tegelijk verzorgt ze als koördirigente belangrijke producties voor theater en muziek. Katrijn Friant vormt een vast kamermuziekduo met hoboïst Piet Van Bockstal en een vast duo met Françoise Vanhecke.

Het **Ensemble Emanon** verenigt een zeventiental jonge musici uit heel Vlaanderen, die graag in vast verband kamermuziek wilden spelen. Er werd meteen gestart met een concertreeks onder de titel "Van W.A. Mozart tot Wim Henderickx", die een succes werd in tal van culturele centra en elke keer kon rekenen op de geestdriftige medewerking van de componist Wim Henderickx zelf. Ondertussen was het ensemble ook te horen op de festivals Midi-Minimes en De Schorre Klassiek en werden tal van concerten georganiseerd in eigen beheer, met als bedoeling het ensemble beter bekend te maken. Het eerste eigen project van Emanon was de integrale uitvoering van L'Histoire du Soldat van Igor Stravinsky, in combinatie met What the Thunder Said van Stéphane Vande Ginste - een compositie-opdracht van Emanon gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. Dit jaar was het ensemble ook te gast in het Muizelhuis met de creatie van het klarinettenkwintet van Peter Thys. Emanon ontving van Sabam de BAP-prijs (Belgische Artistieke Promotie) voor de aandacht die het ensemble schenkt aan muziek en componisten van eigen bodem. Het ensemble staat sinds zijn oprichting in 1995 onder leiding van klarinettist Raf De Keninck. Voor deze speciale productie staat Emanon o.l.v. Silveer Van den Broeck.

Silveer Van den Broeck, geboren te Lier, was amper 13 jaar toen hij in 1956 als fluitist laureaat werd van de Mozartwedstrijd in het Mozart-herdenkingsjaar. Na zijn Grieks-Latijnse humaniora behaalde hij het Hoger Diploma fluit en orkestdirectie aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Hij startte zijn carrière als solofluitist bij het KVO en vervolgens bij het symfonieorkest van de BRT. Vanaf 1972 was hij zes jaar lang opnameleider (musicus-modulator) bij de BRTN; tegelijk ontplooipte hij zich met groot succes als gastdirigent bij diverse Belgische orkesten. Dit leidde in 1978 tot zijn aanstelling als vaste dirigent van de KVO en het jaar daarop tot muziekdirecteur van de Koninklijke opera in Gent. Bij de omvorming van de Opera voor Vlaanderen in 1981 bleef hij vier jaar lang de vaste dirigent. Daarop volgde een korte maar intense carrière in Duitsland (Mannheim, Frankfurt, Berlijn). Op dit ogenblik is Silveer Van den Broeck naast zijn lesopdracht aan het Conservatorium van Mechelen (dwarsfluit), vooral free-lance dirigent (BRTN-Filharmonisch Orkest, Koninklijk Filharmonisch Orkest van Vlaanderen, Radiosymfonieorkest van Stuttgart).

Producer: Guido Defever

Toespraak door den heer baron James Ensor

Eren, Dames en beste vriendjes,

Ik zoen julder geiren zeggen in me schildertôle: 't is vandage leutefeste van de groenen oederdom.

Da gif mien buuk en erte en verfrist me gedachten.

Ik vienden ier wôre vriendjes: de deze van uze Vlônders, mè schoone klauwtjes; en de deze van Wôleland, mied ônevoetjes toogen hier ollegôre gebloomde potjes.

Tjërnenes rneinschen: ier is Leize, ier is Fiksje, dôr is Mietje, ier is Pietje, dôr is Kotje, ier is Vosje, dôr is Netje en Piëto, ier is Stiene en groot Lotje, en Kobe, dôr is nog Lëntje en Suzannetje, en ier is Wantje Krutje, mè Wansje en Wanne Tune, en Tòria Gulle en Grietje Terrebut.

'k Zage toch zoo geiren me Vlams moedertje, Trinette Haeghe-man, en me Tante Mimi. Ze wôren werkslaven in de zomer en slapkoptjes in de wienter.

't Wôren êrlike en treffelike burgerinnen en goed aangezien in de stad. Môr Ostende is nu me groote Moeder en troost.

'k Gon nu etwa vertellen. Verleden Zundag kwame 'k twè vrouwtjes tegen? D'ène zei tegen d'andere: 'Kikt e kèr ier, dat is e groote schilder, uze schilder'.

- En oe èten, zei de vrimde vrouwe?

- James Ensor, antwoordde 't Osteins wuvetje!

Ewei, Dames en Eren, Wuvetjes en Vriendjes, da was vo mien stief angenaam en e groot vermaak.

Dames en Eren, mien besten dank. 'k Zetten uus Ostende boven alles, 'k gon eur nooit verlôten en me laste schrêm go zien :

'Ostende, lief blommetje van kleur, emel van de zè!

Leve Ostende en ze magter zien!

Uit "*Les Ecrits de James Ensor*". Antwoord van James Ensor op een hulde van Karel Jonckheere tijdens de 'betoging te eere van de 75ste verjaring van Baron James Ensor', 1935.

Dit verhaal wordt voortgezet in "Hareng Saur - Art Ensor", een moordspelige parade van Jean-Pierre Rondas, met Charlotte Mutsaers, Peter Van Heirzele, Geert Van Istendael, Eric De Kuyper, Roger Raveel, Pjeroo Roobjee, Xavier Tricot, Dirk Roofthoof (teksten), Joris Verdin (harmonium) en Kristiaan Van Ingelgem (piano): op zaterdag 22 mei om 11.00 uur in het Thermane Palace (deel 1) en op zondag 23 mei in het Casino (deel 2). Een productie van Radio 3 in Oostende.

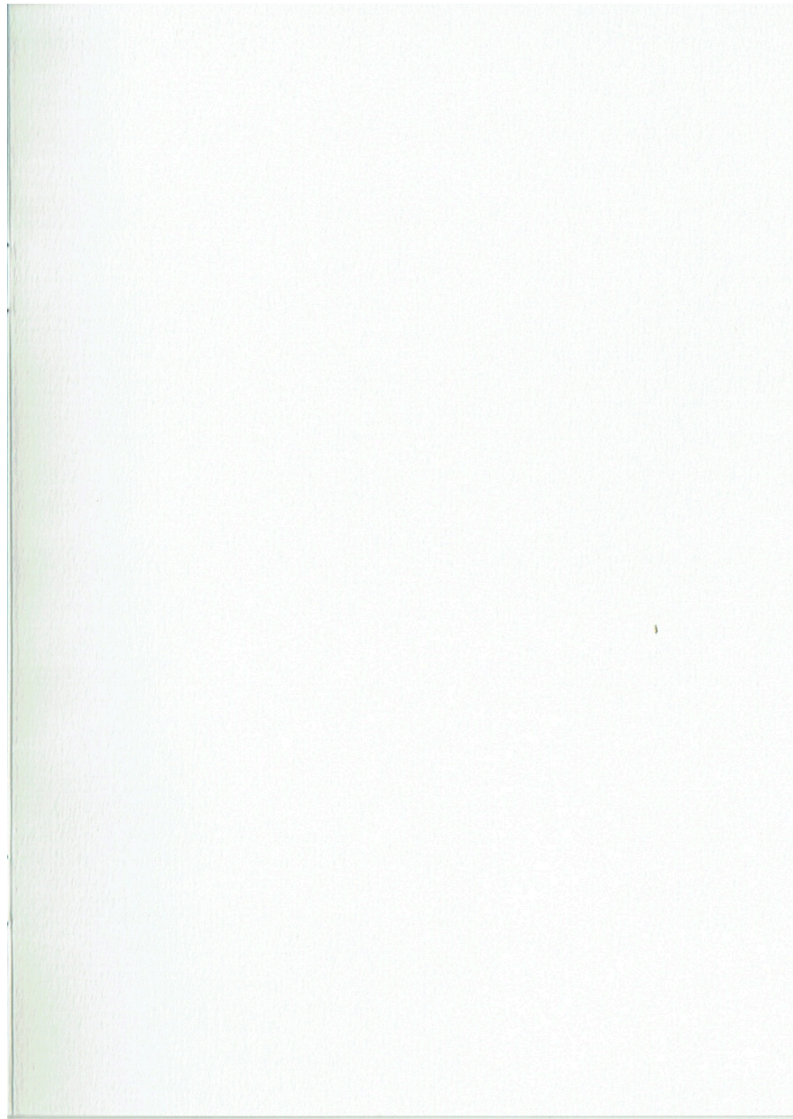
De thematiek van vanavond is door Radio 3 ook vastgelegd op twee cd's (te koop na het concert):

"La Gamme d'Amour" met de pianomuziek van Ensor door Suzanne de Neve en een toespraak van Ensor uit 1929 ("Discours aux masques loyaux et autres").

Referentie R3 98010

"Bonjour Monsieur Ensor" met symfonische muziek, geïnspireerd op Ensor, van Raymond Chevreuille, Luc Van Hove, Renier Van der Velden en Jules Strens.

Uitvoerders : Het Vlaams Radio Orkest. Referentie R3 99012.

FREQUENTIES

prov. Antwerpen	96.4 MHz
agglo. Antwerpen	92.0 MHz
prov. Brabant	89.5 MHz
prov. Limburg	89.9 MHz
prov. Oost-West-Vlaanderen	90.4 MHz

Radio 3, kamer 2B17-2B19,
Auguste Reyerslaan 52, 1043 Brussel
tel.: (02)741 37 30 - 741 55 54
fax: (02)734 70 80
e-mail: info@radio3.be
website: www.radio3.be